AŠ DO HISTORIE

Aš do historie

Aš a její okolí jsou plné míst, která uchovávají stopy minulosti. Tato brožura vás provede lokalitami, jež připomínají důležité události, osobnosti i proměny, které formovaly charakter tohoto pohraničního města.

Navštivte park Historie, zříceninu hradu Neuberg nebo kamenný most z roku 1724. Projděte se kolem bývalého kostela sv. Trojice, zastavte se na Goethově náměstí či u rozhledny Háj, která nabízí výhledy i prostor k zamyšlení.

Připomeňte si odkaz významných jmen jako Friedrich Schiller, Theodor Körner, Friedrich L. Jahn nebo Gustav Geipel, jehož památku nesou vila i památník. Nechybí ani symbolická místa, Benešův palouček či pozůstatky papírny v Doubravě.

Ašská historie je pestrá, hluboká a stále přítomná – stačí se jen dívat kolem sebe.

Park Historie
Bývalý kostel sv. Trojice
Kamenný most 1724
památník Dr. Martin Luther
Salva Guardia
Rozhledna na vrchu Háj
Památník Friedricha Schillera
Památník Friedricha Ludwiga Jahna
Památník Theodora Körnera
Goethovo náměstí
Gustav Geipel
Vila Gustava Geipela
Památník Gustava Geipela
Benešův palouček
Papírna Doubrava
Zřícenina hradu Neuberg

Park Historie

Park Historie v Aši byl vytvořen úpravou prostoru mezi ulicemi U Radnice, Na Příkopech, Kaplanka a Okružní. Tento park se nachází v blízkosti radnice, na místě, kde kdysi stával evangelický kostel a hřbitov. Nyní zde od roku 2021 můžete najít nové zábavní centrum pro děti a 3D bludiště.
Park kombinuje historické prvky města s moderními zelenými plochami a sadovými úpravami. Díky naučné virtuální stezce se lidé budou moci „vrátit v čase" k největšímu ašskému evangelickému hřbitovu, kde byli pohřbeni zakladatelé města, továrníci a starostové. Tento hřbitov byl roku 1966 zlikvidován, ostatky byly vyvezeny na skládku a na jeho místě byly postaveny tenisové kurty.

Bývalý kostel sv. Trojice

Na historickém místě v Aši začal příběh s malou dřevěnou kapličkou, která byla v roce 1370 nahrazena gotickým kostelem svatého Ludvíka. V 17. století z původního kostela zůstala jen kamenná věž, která mohla sloužit vojenským účelům. V roce 1622 byl postaven nový renesanční kostel, který v roce 1682 dostal osmibokou věž s cibulovitou kupolí. V roce 1747 prošel kostel barokní rekonstrukcí a mohl pojmout až 4 000 lidí. Nejvíce se proslavil v roce 1911, kdy dostal impozantní varhany. V roce 1960 kostel shořel, včetně varhan, a pozůstatky byly strženy v roce 1987. Přesto vzpomínky na jeho slávu zůstávají v paměti místních obyvatel.

Kamenný most 1724

V dřívějších Příkopech byl postaven most o jednom oblouku z lomového kamene, který spojoval původní hřbitov u kostela Svaté Trojice s nově založeným hřbitovem.
Jedná se o jedinou stavbu z doby před velkým požárem v roce 1814, která se zachovala do dnešní doby. Od roku 1987 je kulturní památkou a oslavil už 300 let.

Dr. Martin Luther

V parku Historie se nachází i výjimečný pomník Dr. Martina Luthera, jediný svého druhu v celé zemi. Tento úchvatný pomník byl odhalen v roce 1883 a slaví narození jedné z nejvýznamnějších osobností v dějinách – Martina Luthera. Byl vytvořen k čtyřstému výročí jeho narození mistrem sochařem J. Rössnerem z Norimberka. Dílo nejen oslavuje důležitého reformátora, ale také nás uchvátí svou nádhernou výtvarnou kvalitou.
Socha, která dosahuje výšky dvou metrů, byla ulita v umělecké slévárně v Norimberku, což přidává další vrstvu historického a uměleckého významu tomuto mistrovskému dílu. Podstavec, na kterém socha stojí, byl vyroben v sousedním městě Selb, což pomníku dodává ještě více autenticity a unikátnosti.
Přijďte a prozkoumejte tento poutavý kousek dějinného pokladu, který připomíná důležitou roli Martina Luthera ve světových dějinách. Jistě budete ohromeni krásou a významem tohoto místa, jež se stalo nedílnou součástí české historie a kultury. Nezapomeňte si přinést fotoaparát, abyste mohli sdílet tuto vzácnou zkušenost s ostatními a nechat se unést historií a uměním na každém kroku.

Salva Guardia

V Mikulášské ulici můžete objevit nádherný kamenný reliéf zvaný „Salva Guardia“. Tento reliéf symbolizuje osvobození města od povinnosti ubytovávat vojska a replika je umístěna v krásné pseudobarokní nice, obklopen edikulou, na rohu zahrady u zámečku, který dnes slouží jako Textilní muzeum. Originál se nachází přímo v muzeu.
Reliéf, vytvořený neznámým autorem v roce 1724, vznikl, když Anton Josef Zedtwitz získal právo umístit ho na bránu zámku Zedtwitzů. Po požáru zámku byl reliéf v roce 1836 přesunut na bránu starého katolického kostela a následně s výstavbou nového kostela našel své místo v roce 1892.
Toto barokní dílo zobrazuje korunovaného dvouhlavého říšského orla, který nese na hrudi říšský štít a v pařátech drží říšské žezlo a jablko. Deska je vytesána z pískovce, má obdélný tvar se segmentovým obloukem na vrcholu. Nad hlavou orla je nápis „Salva Guardia“, což znamená vojenská ochrana.

Rozhledna na vrchu Háj

Na samotném vrcholu Háje se tyčí kamenná rozhledna jako vznešený symbol města Aše. Její významné postavení je v historii zaznamenáno s úctou, a to svědčí o její neustálé oblíbenosti. Právem si zaslouhuje přezdívku „nejkrásnější a nejzápadnější rozhledna". Na celém českém území najdeme pouze tři stavby tohoto druhu, tzv. Bismarckových sloupů, ale ta naše se vyznačuje autentičností svého ztvárnění. Již naši předci ji oslavovali a lokální umělci, současní i ti minulí, se její krásou inspirovali a přetvořili ji do uměleckých děl. Rozhlednu musíme pečlivě střežit pro budoucí generace, aby nadále zůstala symbolem našeho města.

Slavnostní otevření

Jako počátek slavnostního otevření rozhledny v noci 18. června 1904 z věže plál bengálský oheň. K ašské rozhledně se přidaly další věže z blízkého Hofu, Schönwaldu, Schönecku a Markneukirchenu, které se také rozsvítily slavnostním ohněm. Během prvního roku po jejím otevření rozhlednu navštívilo 20 860 návštěvníků.

Památník Friedricha Schillera
Věnován slavnému německému básníkovi a příteli J. W. Goetha, odhalen roku 1905. Památník tvoří pamětní deska a reliéf s obličejem F. Schillera. Památník byl restaurován v roce 2014.

Památník Friedricha Ludwiga Jahna
Odhalen roku 1909 při příležitosti 60. výročí Ašského tělovýchovného spolku. F. L. Jahn (*1778 †1852), zakladatel tělovýchovné jednoty, v Německu známý jako otec gymnastiky. V září 2013 vytvořila SUPŠ v Českém Krumlově novou bystu F. L. Jahna.

Památník Theodora Körnera
Odhalení proběhlo roku 1913 ke 100. výročí úmrtí T. Körnera (*1791 †1813). V září 2013 vytvořila SUPŠ v Českém Krumlově novou bystu T. Körnera. Körner byl významným německým básníkem a vojákem.

Goethovo náměstí

Náměstí, dříve zvané Tržní, sloužilo od roku 1900 jako živé obchodní centrum města. V roce 1929 padl první blok domů zvaný Špalíček, ve 30. letech následovalo odstranění dalších sousedních staveb. Po roce 1945 začaly domy chátrat – vyrabované, záměrně poškozené a bez údržby. V 50. letech padlo rozhodnutí o jejich demolici, plánovaná socialistická výstavba však nikdy nevznikla. Jediným trvalým svědkem minulosti zůstal pomník J. W. Goethe, zachycen při pozorování krystalu egeranu. Jde o jediný pomník v ČR, kde je zobrazen jako geolog. Na kašně najdete reliéfy z jeho děl a letopočty jeho návštěv. Historii tohoto místa oživuje mobilní aplikace Time Trip.

Gustav Geipel

Gustav Geipel se narodil v Aši 21. února 1853 jako nejstarší syn velkoprůmyslníka Christiana a Adeline Geipelových. Po studiích v Duryňsku a Švýcarsku nastoupil do tkalcovského podniku svého dědečka Nikole Geipela. Firma Geipel & Jäeger byla největším podnikem svého druhu v Aši a jedním z nejvýznamnějších v rakousko-uherské monarchii. Od roku 1877 se podílel na jejím vedení, kdy firma změnila název na Geipel & Sohn. V roce 1897 byl zvolen do správní rady I. plzeňského akciového pivovaru a jeho předsedou. O devět let později, v roce 1906, inicioval založení továrny na krajky a tyl v Aši pod názvem A. Wagner & spol.

Vila Gustava Geipela

Vila Gustava Geipela, postavená v roce 1888 ve stylu romantizujícího historismu (podle plánu firmy Köhler & Pscher), se nachází v centru města. Toto někdejší reprezentativní sídlo ašského textilního továrníka Gustava Geipela je od roku 2015 zapsáno jako kulturní památka v Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek České republiky. Objekt je cenný zejména tím, že nebyl dotčen žádnými pozdějšími úpravami a přestavbami.

Památník Gustava Geipela

Byl vybudován a slavnostně odhalen v roce 1924 při příležitosti 10. výročí úmrtí Gustava Geipela. Nachází se v ulici Okružní, na okraji parku. Autorem je Gustav Watzal. Památník má podobu půlkruhové terasy, kterou nahoře zdobí sousoší muže a ženy. K terase vedou z obou stran mírně točitá schodiště. Na památníku je umístěn reliéf s podobizno Gustava Geipela a pamětní deska s věnováním. Památník byl zrestaurován v roce 2014 a dne 13. července téhož roku slavnostně znovu odhalen.

Benešův palouček

Benešův palouček se nachází na okraji města, u státní hranice nedaleko hraničního patníku 17/15. Právě zde Dr. Edvard Beneš ilegálně překročil hranici 1. září 1915 při útěku z monarchie za prof. Masarykem do Švýcarska. Toto místo, kde se začala psát historie samostatného Československa, je dnes skryto divokou přírodou, která zde vznikla po roce 1951, kdy komunistický režim zadrátoval hranici. Beneš plánoval útěk kvůli hrozbě zatčení za svou činnost v odbojové organizaci Maffie. Několik jeho spolupracovníků už bylo zatčeno a jemu hrozil trest smrti za velezradu. Koncem srpna 1915 navštívil Aš, kde se setkal se spolužákem Dr. Amerlingem, lékařem ve vojenském lazaretu, v budově ašského gymnázia (dnes ZŠ a MŠ Okružní). Společně naplánovali útěk.
Dr. Amerling, důstojník c. a k. armády, dobře znal cestu do Bavorska a pohyb strážců hranic. 1. září se ve vycházkové uniformě vydal k hranicím, následován Benešem s falešným pasem. Při setkání s bavorskou hlídkou rozevřel Amerling knihu jako signál pro Beneše, aby se ukryl. Beneš se úspěšně dostal do Hofu a následně přes Mnichov do švýcarské Ženevy. Na jaře 1947 zde vzniklo upomínkové zátiší s památným datem 1. IX. 1915 vyvedeným z mozaiky.

Papírna Doubrava

Zde se příběh papíru začal psát už v 17. století! Papír z Aše byl v té době velmi populární a rozšířil se po celé Evropě, zejména v 18. století, kdy zažíval velký rozmach. Místní papírny používaly pokročilý stroj „holandr" z Holandska. Po polovině 19. století však výroba papíru začala upadat a po druhé světové válce v Doubravě úplně zanikla. Od roku 1991 jsou pozůstatky papírny chráněny jako kulturní památka.

V roce 2012 došlo k zajímavé proměně díky úsilí ašské radnice a místních obyvatel. Základy a zdivo původní papírny, dlouho skryté pod náletovými rostlinami, byly znovu odhaleny. To umožnilo zachování nejen zdí a základů, ale i některých historických nástrojů, jako jsou koryta, mlecí kameny, kádě, vany a holandr. Návštěvníci mohou toto místo prozkoumat, a navíc byla přidána vycházková dřevěná terasa a informační tabule. V rámci těchto úprav byla také opravena nedaleká vodní elektrárna.

Zřícenina hradu Neuberg

Tajemné místo, které založil šlechtický rod z Neubergu pravděpodobně na začátku 13. století. Ačkoliv nyní hrad stojí v ruinách, skrývá bohatou historii a zajímavé příběhy.
První písemná zmínka o hradu pochází až z roku 1288, ale jeho historie je plná dobrodružství. Hrad získali páni z Plavna od císaře Rudolfa Habsburského, avšak brzy ho vrátili Neubergům, což zahájilo dlouhý vztah s rodinou Zedtwitz.
Hrad Neuberg čelil mnoha výzvám. Byl vážně poškozen vojsky krále Karla IV., kteří využívali jeho strategickou polohu k loupežím. V roce 1395 se stal majetkem rodu Zedtwitz, když Konrád ze Zedtwitz uzavřel sňatek s Hedvikou z Neubergu.
V té době se Ašsko s rostoucím vlivem luteránství měnilo. V blízkosti hradu byl postaven kostel Dobrého pastýře, což zvýšilo historickou hodnotu místa.
V roce 1610 hrad vyhořel a přestal sloužit jako sídlo Zedtwitzů. Dnes z něj zůstala pouze zřícenina s impozantní věží, která se tyčí na 29,5 metrů vysokém ostrohu. Věž měří 22 metrů na výšku a její obvod je 19,2 metrů. I v ruinách hrad Neuberg nabízí fascinující pohled do minulosti a zve k objevování svých tajemství a historického odkazu.

Aš

1. vydání, 2025
Knihovna, Muzeum
a Informační centrum Aš,
příspěvková organizace
Hlavní 23
352 01 Aš

Informační centrum Aš

Telefon: +420 777 468 233
Web: www.info-as.cz